

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Wniosek dotyczący rozporządzenia Rady ustanawiającego program badawczo-szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na lata 2028–2032 uzupełniający program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” i przewidujący wkład Wspólnoty w projekt ITER, a także uchylającego rozporządzenie (Euratom) 2025/1304

(COM(2025) 594 final – 2025/0594 (NLE))

(C/2026/3239)

Sprawozdawczyni: **Alena MASTANTUONO**

Doradczynie i doradcy	Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (z ramienia sprawozdawczynie, Grupa I)
Procedura ustawodawcza	EU Law Tracker
Wniosek o konsultację	Rada Unii Europejskiej, 24.9.2025
Podstawa prawna	Art. 40 Traktatu Euratom
Dokumenty Komisji Europejskiej	COM (2025) 594 – final Streszczenie COM(2025) 594 final
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	9.3.2026
Data przyjęcia na sesji plenarnej	18.3.2026
Sesja plenarna nr	604
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	209/1/5

1. ZALECENIA

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY (EKES)

1.1. **Z zadowoleniem przyjmuje** proponowany program badawczo-szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na lata 2028–2032 („program”) i podkreśla jego różnorodną rolę w promowaniu konkurencyjności, bezpieczeństwa i zrównoważonego rozwoju. Podkreśla, że w związku z tym trzeba zapewnić odpowiednie środki finansowe na ten program i wzmocnić cały wachlarz inwestycji, poczynwszy od inwestycji w badania podstawowe, a skończywszy na inwestycjach we wdrażanie na pełną skalę.

1.2. **Uważa**, że oprócz finansowania unijnego konieczne jest zwiększenie nakładów państw członkowskich i wykorzystanie finansowania prywatnego. Apeluje o to, by zapewnić odpowiednie finansowanie na rzecz przedsiębiorstw różnej wielkości i angażować różne podmioty we wspólne i transgraniczne partnerstwa w zakresie badań naukowych i innowacji, tak by zwiększać konkurencyjność europejskich ekosystemów przemysłowych oraz bezpieczeństwo gospodarcze UE.

1.3. **Zwraca uwagę na** znaczenie współpracy międzynarodowej przy rozwijaniu nowych technologii i rozwiązań. Jednocześnie zdaje sobie sprawę z konieczności rzetelnej oceny ryzyka i zarządzania nim, aby zagwarantować, że strony trzecie niespełniające ogólnych kryteriów programu dotyczących wartości i bezpieczeństwa zostaną z niego wykluczone i że w ramach współpracy zabezpieczone zostaną interesy gospodarcze i bezpieczeństwa UE, m.in. pod względem aspektów finansowych i wykorzystania wyników.

1.4. **Postrzega** rozwój energii syntezy jądrowej jako kluczowy cel finansowania w ramach programu. Jest zdania, że trzeba wspierać rolę UE w ITER, aby wzmacniać europejski ekosystem energii syntezy jądrowej w kontekście globalnym oraz przyspieszyć wprowadzanie jej na rynek i stosowanie w UE.

1.5. **Podkreśla**, że należy zapewnić odpowiednie finansowanie rozwoju innych technologii jądrowych w sektorze energetycznym, w tym małych i zaawansowanych reaktorów modułowych (SMR i AMR), zaawansowanych paliw i materiałów oraz bezpiecznych rozwiązań w zakresie gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym, ze szczególnym uwzględnieniem jądrowego cyklu paliwowego.

1.6. **Zachęca** do skoncentrowania zasobów na rozwoju i wykorzystaniu technologii jądrowych niezwiązanych z wytwarzaniem energii, takich jak zastosowania w sektorze medycznym, kosmicznym, rolnym i przemysłowym. Uważa zapobieganie ryzyku i gotowość na wypadek zagrożeń oraz ochronę ludzi i środowiska przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa i ochrony za przekrojowe cele programu i apeluje o podnoszenie wiedzy na temat kwestii jądrowych poprzez komunikację i interakcje ze społeczeństwem obywatelskim.

1.7. **Apeluje** o należyte inwestycje w rozwój umiejętności i kompetencji w dziedzinie jądrowej, aby zapewnić dostępność zarówno światowej klasy specjalistów, jak i wykwalifikowanej siły roboczej. Zachęca, by w tym celu kwestie jądrowe uwzględniać na wszystkich szczeblach edukacji i promować atrakcyjność zawodów związanych z dziedziną jądrową, a jednocześnie by zwiększać mobilność transgraniczną oraz tworzenie sieci kontaktów dzięki wysokiej jakości infrastrukturze badawczej i technologicznej.

1.8. **Opowiada się** za podejściem upraszczającym z punktu widzenia beneficjentów we wszystkich elementach administracyjnych programu i na wszystkich etapach procedury składania wniosków i procedur wyboru. Wzywa do ułatwienia dostępu do procedur i programów prac potencjalnym beneficjentom, w tym MŚP.

1.9. **Podkreśla**, że należy dążyć do tworzenia silnej synergii między programem a Europejskim Funduszem Konkurencyjności (EFK), programem „Horyzont Europa” i innymi powiązanymi funduszami i programami UE, w tym poprzez stosowanie podejścia zorientowanego na wyniki, przy jednoczesnym uwzględnieniu specyfiki ekosystemu i poszanowaniu zasady neutralności technologicznej.

2. NOTY WYJAŚNIAJĄCE

Argumenty horyzontalne

2.1. Niniejsza opinia EKES-u jest najnowszą z serii opinii w sprawie programów badawczo-szkoleniowych Euratomu; wcześniejsze opinie dotyczyły edycji tego programu na lata 2021–2025 ⁽¹⁾ i 2026–2027 ⁽²⁾.

2.2. EKES przedstawił też niedawno kilka innych opinii dotyczących tematyki jądrowej, o których mowa w odpowiednich punktach poniżej. Ponadto EKES wnosi wkład w przygotowanie nowych wieloletnich ram finansowych (WRF) za pomocą kilku opinii, m.in. w sprawie Europejskiego Funduszu Konkurencyjności (EFK) ⁽³⁾ i programu „Horyzont Europa” ⁽⁴⁾, które są najistotniejsze w kontekście programu badawczo-szkoleniowego Euratomu.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.1 (program)

2.3. Program jest częścią pakietu kolejnych WRF i ma przyczynić się do realizacji kilku priorytetów UE, w tym konkurencyjności i kompleksowego podejścia do bezpieczeństwa (czyli obejmującego różne wymiary bezpieczeństwa). Cele szczegółowe programu dotyczące rozwoju badań nad bezpiecznymi i innowacyjnymi technologiami jądrowymi oraz zapewnienia odpowiednich umiejętności i wyspecjalizowanej kadry w UE są dobrze uzasadnione. Aby osiągnąć wszystkie cele programu, konieczne jest zapewnienie odpowiedniej puli środków finansowych na jego realizację.

⁽¹⁾ Dz.U. C, C/2019/110, 22.3.2019.

⁽²⁾ Dz.U. C, C/2025/2968, 16.6.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2968/oj>.

⁽³⁾ Dz.U. C, C/2026/873, 27.2.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/873/oj>.

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u „Horyzont Europa” (Dz.U. C, C/2026/1973, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/1973/oj>).

2.4. Jednocześnie należy dążyć do synergii z innymi powiązаныmi funduszami i programami UE (zob. zalecenie 1.9), aby zapewnić odpowiednie inwestycje na poszczególnych etapach inwestycji, od badań podstawowych po innowacje i wdrażanie na pełną skalę.

2.5. Powiązanie z innymi funduszami jest również konieczne z punktu widzenia zasobów, skoro orientacyjna pula środków finansowych programu wynosi 6,7 mld EUR na pięć lat, co odpowiada mniej niż 6 % puli środków na program „Horyzont Europa” i mniej niż 4 % środków EFK na siedem lat.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.2 (wewnętrzna współpraca)

2.6. Z uwagi na znaczne potrzeby inwestycyjne w dziedzinie objętej programem, konieczne jest również – oprócz finansowania unijnego – zwiększenie wysiłków na szczeblu państw członkowskich. Reagowanie na wyzwania geopolityczne, geoeconomiczne i środowiskowe wymaga od państw członkowskich nie tylko ogólnie większych inwestycji w badania naukowe i innowacje, lecz również większych inwestycji w fizykę jądrową i w technologie jądrowe.

2.7. Dlatego ważne jest również pozyskanie na ten cel finansowania prywatnego oraz zaangażowanie zarówno podmiotów publicznych, jak i prywatnych we wspólne i transgraniczne partnerstwa w dziedzinie badań naukowych i innowacji, obejmujące przedsiębiorstwa, ośrodki badawcze, uniwersytety i inne zainteresowane podmioty. Oprócz dużych przedsiębiorstw, które dominują w tym sektorze rynku, także innowacyjne przedsiębiorstwa typu start-up mogą wnieść cenny wkład w rozwijanie i wykorzystanie technologii jądrowych na różnych etapach łańcucha wartości. Wszelkie partnerstwa transgraniczne mają zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia europejskich ekosystemów przemysłowych, a tym samym dla ogólnej konkurencyjności i bezpieczeństwa gospodarczego UE.

2.8. Duży potencjał technologiczny jest coraz istotniejszym czynnikiem decydującym o wpływie i władzy na świecie. Środowisko badawcze w dziedzinie jądrowej tworzą w większości duże przedsiębiorstwa i podmioty publiczne. W związku z tym kluczowe znaczenie ma zapewnienie wystarczających zasobów dla dużych podmiotów i stymulowanie ich działań w zakresie badań, rozwoju i innowacji. Jednocześnie ważne jest wzmocnienie roli mniejszych przedsiębiorstw, takich jak innowacyjne przedsiębiorstwa typu start-up. W tym celu maksymalną stopę finansowania należy ustalić na poziomie do 100 % dla przedsiębiorstw każdej wielkości na etapie badań naukowych i działań innowacyjnych oraz do 100 % dla MŚP i do 70 % dla dużych przedsiębiorstw w przypadku działań innowacyjnych.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.3 (współpraca międzynarodowa)

2.9. Rozwijanie nowych technologii i rozwiązań wymaga znacznych zasobów, które można zmobilizować tylko dzięki współpracy międzynarodowej. Współpraca ze stronami trzecimi jest zatem niezbędna, aby UE mogła rozwijać swój potencjał i być globalnym graczem w dziedzinie jądrowej.

2.10. Zarazem należy odpowiednio ocenić ryzyko związane ze współpracą ze stronami trzecimi i nim zarządzać. Taka współpraca powinna wychodzić naprzeciw interesom gospodarczym UE pod względem wkładu i korzyści. Kluczowe znaczenie ma również ochrona bezpieczeństwa gospodarczego UE, począwszy od dostaw surowców, a skończywszy na ochronie praw własności intelektualnej.

2.11. Oprócz warunków mających na celu ochronę bezpośrednich interesów gospodarczych i bezpieczeństwa UE proponowane kryteria uczestnictwa państw trzecich w programie obejmują również ogólne kryteria oparte na wartościach. Powinny one być wdrażane rygorystycznie i wykluczać kraje niespełniające tych kryteriów lub naruszające międzynarodowe zasady pokoju i bezpieczeństwa.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.4 (energia syntezy jądrowej)

2.12. Wobec ogromnego potencjału energii syntezy jądrowej trzeba przeznaczyć wystarczające środki finansowe na jej rozwój. Aby pokonać przeszkody natury naukowej, technologicznej i rynkowej, które utrudniają rozwój i stosowanie tej energii, wszystkie etapy inwestycji należy traktować całościowo: od badań naukowych przez fazę pilotażową, po eksploatację i wdrażanie na pełną skalę, wraz z niezbędną infrastrukturą. Przyszły komunikat Komisji w sprawie strategii UE na rzecz syntezy jądrowej powinien przedstawiać kompleksowe ramy polityki w tej dziedzinie.

2.13. Sugeruje się, aby znaczną część budżetu programu (4 mld EUR) przeznaczyć na wkład Unii w projekt ITER. Jest to uzasadnione potrzebą szybszego wprowadzania energii syntezy jądrowej na rynek i wzmocnienia europejskiego ekosystemu. Stanowi to również uzupełnienie projektu typu *moonshot* w dziedzinie syntezy jądrowej w ramach programu „Horyzont Europa”. Celem projektu jest wyjście naprzeciw wyzwaniom związanym z wykorzystaniem energii syntezy jądrowej w sieci UE.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.5 (inne inwestycje w energię jądrową)

2.14. Rosnąca potrzeba bezpieczeństwa dostaw i dekarbonizacji systemów energetycznych sprawiła, że energia jądrowa zyskała na atrakcyjności jako opcja w produkcji energii. Niemniej dobór krajowego koszyka energetycznego nadal leży w gestii państw członkowskich. Zastąpienie paliw kopalnych bezemisyjnymi i niskoemisyjnymi źródłami energii to nie tylko kwestia produkcji energii, ale także istotny element wysiłków na rzecz dekarbonizacji, podejmowanych przez różne sektory przemysłu i innych konsumentów energii. Do tego niezbędne są większe inwestycje w rozwój i wykorzystanie innowacyjnych, bezpiecznych i chronionych technologii i systemów jądrowych, jak wskazano w opinii EKES-u ⁽⁵⁾ na temat komunikatu Komisji ⁽⁶⁾ w sprawie przykładowego programu energetyki jądrowej na 2025 r.

2.15. Małe i zaawansowane reaktory modułowe to przykłady technologii o rosnącym potencjale. Małe reaktory modułowe uznano za czyste i elastyczne rozwiązanie w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła do zastosowań mieszkaniowych i przemysłowych, m.in. do produkcji wodoru. Strategiczny plan działania europejskiego sojuszu na rzecz małych reaktorów modułowych ⁽⁷⁾ ma na celu upowszechnienie ich stosowania i wsparcie unijnego przemysłu w rozwoju i konkurencyjności w skali globalnej. Plan ten ma otrzymać finansowanie unijne, m.in. z programu Euratom. Plan stanowi również podstawę przyszłej strategii Komisji Europejskiej w zakresie małych reaktorów modułowych.

2.16. Technologie rozszczepienia jądrowego już teraz mogą wspierać cele klimatyczne UE w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej. Dlatego zasługują one na większe docenienie – należy zwiększyć odsetek środków finansowych przeznaczonych na rozszczepienie jądrowe i przypisać mu współczynnik łagodzenia zmiany klimatu na poziomie 100 %, zgodnie z rozporządzeniem ustanawiającym ramy monitorowania wydatków budżetowych i ramy wykonania budżetu oraz inne przepisy horyzontalne dla programów i działań Unii. Innowacyjne działania związane z technologiami rozszczepienia jądrowego (małe i zaawansowane reaktory modułowe, cykl paliwowy itp.) powinny też kwalifikować się do projektów typu *moonshot* w ramach programu „Horyzont Europa”.

2.17. Należy również konsekwentnie dążyć do poprawy bezpieczeństwa gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym ⁽⁸⁾. Konieczne są wzmożone wysiłki na rzecz rozwoju jądrowego cyklu paliwowego, aby wyjść naprzeciw wyzwaniom geopolitycznym związanym z bezpieczeństwem dostaw paliwa i poprawą bezpieczeństwa środowiskowego. Ponieważ tak istotne jest zapewnienie bezpiecznego i chronionego gospodarowania odpadami promieniotwórczymi, należy zwiększyć zdolności EURAD 2 (wspólny europejski program dotyczący gospodarowania odpadami promieniotwórczymi) do szybszego reagowania na zmieniające się potrzeby i zmiany polityki w tej dziedzinie przy współudziale społeczeństwa obywatelskiego.

2.18. Jednym słowem, program musi obejmować potrzeby całego cyklu życia materiałów, technologii i instalacji jądrowych, począwszy od dostaw surowców, poprzez produkcję, logistykę, aż po likwidację i gospodarowanie odpadami. Zaawansowane rozwiązania są również niezbędne do utrzymania i modernizacji bezpiecznej eksploatacji istniejących elektrowni.

2.19. Trzeba również dostrzec rolę różnych podmiotów działających w łańcuchach wartości i uwzględnić je w tym procesie. Na przykład MŚP odgrywają kluczową rolę na różnych etapach łańcucha wartości związanego z technologiami jądrowymi. Działają one również w wielu różnych sektorach.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.6 (zastosowania niezwiązane z wytwarzaniem energii)

2.20. Należy zwrócić większą uwagę na potencjał fizyki jądrowej i technologii jądrowych dla wielu sektorów innych niż produkcja energii, np. na zastosowania promieniowania jonizującego w medycynie oraz w sektorze rolnym, kosmicznym i przemysłowym. Są one istotne także dla tych państw członkowskich, które nie włączyły energii jądrowej do swego koszyka energetycznego.

2.21. W medycynie technologie radiologiczne i jądrowe odgrywają główną rolę na każdym etapie walki z rakiem: podczas wykrywania, diagnozy, leczenia i opieki. Aby odpowiedzieć na rosnące zapotrzebowanie na izotopy promieniotwórcze w opiece zdrowotnej, należy znaleźć rozwiązanie dla problemów takich jak: znaczna zależność od dostaw zasadniczych surowców z krajów trzecich, starzenie się reaktorów badawczych oraz opóźnienia w planowanej budowie nowych oraz różnice we wdrażaniu w całej Unii przepisów dotyczących np. technologii jądrowych, produkcji farmaceutycznej czy transportu.

⁽⁵⁾ Dz.U. C, C/2026/883, 27.2.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/883/oj>.

⁽⁶⁾ COM/2025/315 final.

⁽⁷⁾ Strategiczny plan działania europejskiego sojuszu na rzecz małych reaktorów modułowych.

⁽⁸⁾ Dz.U. C, C/2025/110, 10.1.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/110/oj>.

2.22. Dlatego potrzebne są wymierne postępy w realizacji strategicznego programu dotyczącego medycznych zastosowań promieniowania jonizującego (SAMIRA) oraz inicjatywy dotyczącej europejskiej doliny izotopów promieniotwórczych (ERVl) w związku z europejskim planem walki z rakiem, w tym poprzez wkład ERVI w skuteczniejsze eliminowanie zależności i zwiększenie zdolności produkcyjnych w zakresie niskowz bogatego uranu o podwyższonym stopniu wzbogacenia (HALEU) i izotopów trwałych w Europie ⁽⁹⁾.

2.23. Ochronę ludzi i środowiska należy rozważać w kategoriach podejścia przekrojowego w całym programie, zarówno jeśli chodzi o wykorzystania energetyczne, jak i niezwiązane z energią. Zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa musi być priorytetem, należy jednak również przeznaczyć odpowiednie środki finansowe na poprawę gotowości na sytuacje wyjątkowe, np. wypadki radiacyjne. Równie istotne jest zapobieganie zagrożeniom dla bezpieczeństwa fizycznego spowodowanym nielegalnym transportem i wykorzystywaniem materiałów promieniotwórczych, a także przygotowanie się na takie zagrożenia.

2.24. Z uwagi na wieloraką rolę technologii jądrowych w gospodarce i społeczeństwie, istnieje potrzeba podnoszenia świadomości na temat kwestii jądrowych oraz celów i wyników programu poprzez komunikację i interakcje z różnymi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, w tym z przedstawicielami przedsiębiorstw, pracowników i ogółu obywateli.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.7 (umiejętności i wyspecjalizowana kadra)

2.25. Dostępność światowej klasy specjalistów w dziedzinie jądrowej jest warunkiem wstępnym zdobycia i utrzymania przez Unię silnej pozycji w skali globalnej. Wymaga to kształcenia na wysokim poziomie oraz środowiska badań naukowych i innowacji, które promuje doskonałość i zapewnia dostęp do zaawansowanej infrastruktury badawczej i technologicznej. Kluczową rolę w tym względzie odgrywa Wspólne Centrum Badawcze (JRC).

2.26. Ponadto do pomyślnego zastosowania fizyki jądrowej potrzeba wykwalifikowanych specjalistów oraz siły roboczej do wykonywania praktycznych zadań, począwszy od inspektorów i pracowników elektrowni, a skończywszy na personelu medycznym. W związku z tym kluczowe jest przeznaczenie odpowiednich środków finansowych z programu na promowanie rozwoju umiejętności i kompetencji, które to środki muszą uzupełniać krajowe nakłady na kształcenie i szkolenie.

2.27. Wykształcenie się i utrzymanie niezbędnych umiejętności, kompetencji i sposobu myślenia wymaga, aby oprócz ogólnego podnoszenia świadomości kwestie jądrowe były uwzględniane w edukacji na wszystkich szczeblach, od szkół podstawowych po szkolenie zawodowe i szkolnictwo wyższe, czego uzupełnieniem będzie dostosowane do potrzeb nabywanie kompetencji związanych z pracą. Kształcenie w zakresie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) stanowi jedną z podstaw dalszego rozwoju umiejętności dla wszystkich.

2.28. Konieczne jest również promowanie atrakcyjności zawodów związanych z energią jądrową, zwłaszcza wśród młodych ludzi, oraz zachęcanie kobiet do podejmowania pracy w zawodach związanych z dziedziną jądrową. Zgodnie z analizą MAE ⁽¹⁰⁾ wynagrodzenia w sektorze jądrowym zajmują drugie miejsce pod względem wysokości w sektorze energetycznym – po sektorze naftowym i gazowym. Odsetek kobiet na stanowiskach kierowniczych w sektorze jądrowym wykazuje obiecujące tendencje i obecnie przekracza średnią dla całej gospodarki wynoszącą 25 %.

2.29. Aby uzupełnić wysiłki krajowe oraz wygenerować synergie i dodatkowe korzyści pod względem talentów i umiejętności, konieczne jest zacieśnienie współpracy między państwami członkowskimi. To samo dotyczy współpracy międzynarodowej, w tym współpracy badawczej, które służą doskonałości naukowej i technologicznej oraz wymianie wiedzy fachowej w zakresie działań praktycznych. Zasadnicze znaczenie dla zwiększenia mobilności i tworzenia sieci talentów mają istnienie wysokiej jakości infrastruktury badawczej i innowacyjnej oraz dostęp do niej.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.8 (uproszczenie)

2.30. Uproszczenie powinno być podejściem nadrzędnym mającym zastosowanie do wszystkich elementów administracyjnych programu i na wszystkich etapach procesu, począwszy od programów prac, a skończywszy na procedurach składania wniosków i wyboru. Ważne są zwłaszcza środki upraszczające dla beneficjentów, dzięki czemu procedury i programy prac będą łatwo dostępne i zrozumiałe dla różnych grup odbiorców, np. MŚP ⁽¹¹⁾.

⁽⁹⁾ Dz.U. C, C/2024/4661, 9.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4661/oj>.

⁽¹⁰⁾ MEA, World Energy Employment 2025.

⁽¹¹⁾ Zob. również Dz.U. C, C/2026/873, 27.2.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/873/oj>.

2.31. Struktura programu i zarządzanie nim muszą być jasne i funkcjonalne, gdyż to także ułatwia beneficjentom stosowanie procedur. Oprócz tego potrzebne są zrozumiałe i przejrzyste zasady przyznawania dotacji potencjalnym beneficjentom oraz przyjazna im ogólna organizacja finansowania, co wymaga odpowiedniego wyważenia przewidywalności i elastyczności.

Argumenty na poparcie zalecenia 1.9 (synergie)

2.32. W art. 7 projektu rozporządzenia proponuje się wzmocnienie synergii między programem Euratom a innymi programami UE, gdyż pojedynczy projekt może korzystać zarówno z finansowania Euratomu, jak i z innych europejskich źródeł finansowania. Bardzo pożądanym rozwiązaniem jest wzmocniona synergia między różnymi narzędziami finansowania – takimi jak EFK, program „Horyzont Europa” oraz inne odpowiednie fundusze i programy UE. Ponieważ program jest powiązany ze wszystkimi czterema segmentami EFK – od czystej i cyfrowej transformacji po kwestie związane ze zdrowiem i przestrzenią kosmiczną – we wszystkich tych tematach należy uwzględnić synergie i korzyści.

2.33. Aby synergia miała szansę zaistnieć, finansowanie musi opierać się na podejściu zorientowanym na wyniki i musi w pełni obowiązywać zasada neutralności technologicznej.

3. PROPONOWANE ZMIANY DO WNIOSKU USTAWODAWCZEGO KOMISJI EUROPEJSKIEJ

Poprawka 1

Powiązana z zaleceniem 1.3

Zmienić art. 8 ust. 3 lit b)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka EKES-u
Art. 8 ust. 3 lit. b) zobowiązanie do otwartej gospodarki rynkowej opartej na zasadach, w tym sprawiedliwe i równe traktowanie praw własności intelektualnej, poszanowanie praw człowieka, poparte instytucjami demokratycznymi;	Art. 8 ust. 3 lit. b) zobowiązanie do otwartej gospodarki rynkowej opartej na zasadach, w tym sprawiedliwe i równe traktowanie praw własności intelektualnej, poszanowanie praw człowieka, poparte instytucjami demokratycznymi, a także poszanowanie międzynarodowych zasad pokoju i bezpieczeństwa;

Uzasadnienie

Zob. punkt 2.11.

Poprawka 2

Powiązana z zaleceniem 1.5

Dodatkowy cel szczegółowy w art. 3 ust. 2, po ust. 2 lit. b)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka EKES-u
	Art. 3 ust. 2 lit. b) – dodatkowa litera przyspieszenie prac badawczo-rozwojowych nad innowacyjnymi i bezpiecznymi rozwiązaniami w zakresie energii pochodzącej z rozszczepienia jądrowego, obejmującymi systemy reaktorów i cały jądrowy cykl paliwowy;

Uzasadnienie

Zob. punkt 2.14–2.19.

Poprawka 3

Powiązana z zaleceniem 1.5

Dodatkowy cel szczegółowy określony w załączniku, po celach szczegółowych 2 a) i 2 b)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka EKES-u
	Cel szczegółowy 2 b) – dodatkowa litera <i>Oprócz działań związanych z energią pochodzącą z rozszczepienia jądrowego, o których mowa w celach szczegółowych 2 c) i 2 d) (bezpieczeństwo i ochrona, gospodarowanie odpadami, umiejętności i kompetencje)</i> (i) <i>wspieranie rozwoju technologii produkcji energii opartej na rozszczepieniu jądrowym, w tym małych reaktorów modułowych (SMR) i zaawansowanych reaktorów modułowych (AMR);</i> (ii) <i>wspieranie rozwoju zaawansowanych paliw i całych cykli paliwowych;</i> (iii) <i>ulepszanie rozwiązań służących utrzymaniu i modernizacji bezpiecznej eksploatacji istniejących elektrowni;</i> (iv) <i>wzmocnienie tworzenia europejskich ekosystemów w celu opracowania i przyjęcia innowacyjnych rozwiązań w zakresie energii pochodzącej z rozszczepienia jądrowego.</i>

Uzasadnienie

Zob. punkt 2.14–2.19.

Poprawka 4

Powiązana z zaleceniem 1.7

Zmienić art. 3 ust. 2 lit. d)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka EKES-u
Art. 3 ust. 2 lit. d) rozwijanie, utrzymywanie i wykorzystywanie wiedzy fachowej i kompetencji w dziedzinie jądrowej poprzez kształcenie i szkolenie oraz wspieranie dostępu do najnowocześniejszej infrastruktury badawczej, zapewniając ich długoterminową stabilność i doskonałość operacyjną; oraz	Art. 3 ust. 2 lit. d) rozwijanie, utrzymywanie i wykorzystywanie wiedzy fachowej i kompetencji w dziedzinie jądrowej poprzez podnoszenie świadomości, kształcenie na wszystkich poziomach i szkolenie, wspieranie dostępu do najnowocześniejszej infrastruktury badawczej, zapewniając ich długoterminową stabilność i doskonałość operacyjną; oraz

Uzasadnienie

Zob. pkt 2.25–2.29.

Poprawka 5

Powiązana z zaleceniami 1.6 i 1.7

Dodać nowy ppkt (vi) w ramach celu szczegółowego 2 d) w załączniku

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka EKES-u
	(vi) <i>podnoszenie świadomości na temat kwestii jądrowych i programu poprzez komunikację i interakcje ze społeczeństwem obywatelskim, w tym z przedstawicielami przedsiębiorstw, pracowników i ogółu obywateli.</i>

Uzasadnienie

Zob. punkty 2.24 i 2.27.

Poprawka 6

Powiązana z zaleceniem 1.2

Dodać nowy ustęp w art. 12 po ust. 2

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka EKES-u
	Nowy ustęp po ust. 2 w art. 12 <i>Na zasadzie odstępstwa od art. 27 rozporządzenia [ustanawiającego program ramowy „Horyzont Europa”] zarówno MŚP, jak i innym nastawionym na zysk podmiotom prawnym na etapie badań naukowych i działań innowacyjnych można zwrócić do 100 % łącznych kosztów kwalifikowalnych działania w ramach programu Euratom.</i>

Uzasadnienie

Zob. punkt 2.8.

Bruksela, dnia 18 marca 2026 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Séamus BOLAND

ZAŁĄCZNIK

ŚLAD LEGISLACYJNY

WYKAZ PRZEDSTAWICIELI GRUP INTERESU, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA OTRZYMAŁ INFORMACJE

Poniższy wykaz sporządzono na zasadzie pełnej dobrowolności na wyłączną odpowiedzialność sprawozdawcy. Podczas sporządzania opinii TEN/864 w sprawie programu badawczo-szkoleniowego Euratomu na lata 2028–2032 sprawozdawca otrzymał informacje od następujących przedstawicieli grup interesu (organizacji lub osób samozatrudnionych):

Organizacje lub samozatrudnione osoby fizyczne

Newcleo

nucleareurope

Orano

Urenco
